

Τι υπερασπιζόμαστε

του Δημητρίου Δούκα Σουφλέρη*

Θεέ μου Πρωτομάστορα μ' έχτισες μέσα στα βουνά
Θεέ μου Πρωτομάστορα μ' έκλεισες μες στη θάλασσα!
(Οδυσσέα Ελύτη, *Αξιον Εστί*, 1959)

Φραγκάκι Ανδρου, 2η εβδομάδα του lockdown λόγω πανδημίας

[Προοίμιο: ίσως θα ήταν καλύτερο αυτό το κείμενο να διαβαζόταν μετά από μία ακρόαση του “Αξιον Εστί” με την μαγική μουσική του Μ. Θεοδωράκη και την θεική φωνή του Γρ. Μπιθικώτση. Δυστυχώς αυτό δε μπορεί να γίνει μέσα από έντυπες σελίδες. Όμως όλοι γνωρίζουμε, όλοι έχουμε ακούσει, συγκινηθεί και σιγοτραγουδήσει τα τραγούδια και τους στίχους του βραβευμένου με Νόμπελ ποιητή μας. Τούτο είναι κάτι που μας ενώνει. Ας προσπαθήσουμε όμως μέσα από τα επόμενα λόγια να δούμε τι ενώνει όλους εμάς που αντιμαχόμενοι την συνεχιζόμενη και ογκούμενη επέλαση της αιολικής ενέργειας κάτι υπερασπιζόμαστε και κάτι μας ενώνει στις τόσες διαφορετικές θέσεις, απόψεις και τρόπους μας]

Είκοσι χρόνια τώρα συμβαίνει κάτι που αλλάζει την μορφή της Ελλάδας. Στην αρχή σε περιορισμένο μέγεθος και έκταση. Με την πάροδο των χρόνων όμως η επίδραση του αυξήθηκε, πλάτυνε και πλέον βρίσκεται στα πρόθυρα μιας γιγάντωσης που θα είναι αδύνατο να αντιμετωπισθεί και ακόμη χειρότερα θα είναι αδύνατο να διορθωθεί ή να αναστραφεί στο μέλλον.

Τι είναι αυτό το κάτι; Είναι η ανάπτυξη των λεγόμενων ΑΠΕ και κυρίως μέχρι τώρα, για το μεγαλύτερο μέρος της χώρας μας, των λεγόμενων Αιολικών Πάρκων. Όχι ότι τα φωτοβολταϊκά δεν έχουν και αυτά αρκετά μεγάλη και αύξουσα διάδοση. Όμως η αλήθεια είναι ότι ακόμη η μεγάλη επίδραση έχει προκληθεί από την ανάπτυξη της Αιολικής Ενέργειας και την προοπτική περαιτέρω τερατώδους μεγέθυνσής της.

Γιατί τερατώδους μεγέθυνσης; Μα είναι απλό. Οι σχεδιασμοί που υπάρχουν, από τους μετρημένους στα δάχτυλα του ενός χεριού μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους που δραστηριοποιούνται στο χώρο, καταλαμβάνουν κάθε βουνό, κάθε κορυφή, κάθε οροσειρά της χώρας. Και επίσης κάθε νησί (κυρίως του Αιγαίου, αλλά και του Ιονίου), κάθε ακατοίκητη νησίδα και πλέον ακόμη και τις ανοιχτές πελαγιαίες εκτάσεις. Πέριξ των προειρημένων μεγάλων ομίλων υπάρχει και μία πληθώρα σχετικά μικρών επιχειρηματιών που είτε επιθυμούν να κερδίσουν κάτι από τα διαφαινόμενα υπερκέρδη και ευκαιρίες ή απλά λειτουργούν ως προπέτασμα και εργαλεία των μεγάλων επιχειρήσεων.

Κόντρα σε αυτή την κατάσταση, που πλέον έχει κάνει παρελθόν τα γεωγραφικά και οικοσυστημικά χαρακτηριστικά αρκετών περιοχών της Ελλάδας, στο όνομα της λεγόμενης πράσινης ανάπτυξης, κόντρα λοιπόν σε αυτό, παρουσιάζονται σε όλη τη χώρα κάποιοι άνθρωποι, πολίτες, επιστήμονες, ενίοτε μικρά νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και κυρίως όλων, κάποιοι απλοί άνθρωποι που λένε όχι σε αυτό που συμβαίνει, ζητούν, παρακαλούν, αγωνίζονται, μάχονται για να σταματήσει μέχρι εδώ.

Τα επιχειρήματα είναι πολλά: ενεργειακά, όπως το γεγονός ότι οι ΑΠΕ δεν έχουν σταθερή παραγωγή γιατί εξαρτώνται από αστάθμητους παράγοντες όπως ο άνεμος (ή αναλόγως για τα φ/β η ηλιοφάνεια), οικονομικά όπως τα ζητήματα κόστους και εξαγωγής κεφαλαίων αφού το σύνολο του ακριβού μηχανολογικού εξοπλισμού προέρχεται από εκπληκτικά ολιγάριθμες αλλοδαπές πολυεθνικές εταιρείες ή νομικά όπως το γεγονός ότι σχεδόν στην πλειοψηφία των δημιουργούμενων ενεργειακών έργων ΑΠΕ με την κατασκευή τους προσβάλλονται προστατευόμενες περιοχές όπως τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή αρχαιολογικής σημασίας πχ Μάνη ή Δελφοί ή περιοχές του πανευρωπαϊκού Δικτύου Natura 2000. Ας επισημανθεί ότι στη νομική επιχειρηματολογία τίθενται και ζητήματα κακής ή παράτυπης και παράνομης λειτουργίας της διοίκησης και προσχηματικής λειτουργίας των αρμόδιων φορέων (πχ δασαρχεία ή αυτοδιοικητικά όργανα). Η ακόμη υποκριτικής χρήσης των προβλεπόμενων επιστημονικών εργαλείων πχ ΜΠΕ (που συνήθως είναι πανομοιότυπες ασχέτως περιοχής και βιοτικών χαρακτηριστικών τους).

Στον αντίλογο τίθεται και ένα ευρύ ζήτημα δημοκρατίας. Αφού τα έργα αυτά παρακάμπτουν πλήρως το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των τοπικών κοινωνιών, παρακάμπτουν την δυνατότητα αυτοπροσδιορισμού του οικονομικού τους μέλλοντος και τους στερούν το να επιλέξουν μόνοι τους την πορεία του τόπου τους.

Μοιάζει δε όλοι να ξεχνούν ότι οι πολλά υποσχόμενες τεχνολογίες, πολλές φορές στην ιστορία των τελευταίων δύο αιώνων, παρουσιάστηκαν ως το ευοίωνο μέλλον αλλά αργότερα έγιναν ο εφιάλτης από τον οποίο θέλαμε να ξεφύγουμε: Τα ορυκτά καύσιμα μας απήλλαξαν από την εργώδη προσπάθεια, τα αυτοκίνητα από την βρωμιά των δρόμων στις πόλεις μας, το τσιμέντο θεωρήθηκε το υλικό του μέλλοντος της αρχιτεκτονικής. Και τώρα “πνιγόμαστε από αέρια του θερμοκηπίου”, δηλητηριώδεις ρύπους και απάνθρωπες πόλεις. Γιατί η πράσινη ανάπτυξη να είναι η εξαίρεση από αυτή την πραγματικότητα¹;

Όλα μα όλα τα προηγούμενα όμως παρακάμπτονται από τους αρμόδιους φορείς, την κεντρική κυβέρνηση και την Δικαιοσύνη. Με αξιωματικά επιχειρήματα περί αδήριτης ανάγκης αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, απολιγνιτοποίησης και οικονομικής ανάπτυξης φθάνουν στο σημείο να αδειοδοτούν σε ότι πιο εμβληματικό και όμορφο έχει τούτος ο τόπος: Τα Άγραφα και τους Δελφούς, τις βραχονησίδες του Αιγαίου και τα δάση της Ροδόπης, τη Μάνη και τα δρακόσπιτα της Όχης, το Ιόνιο, την Κρήτη, την Αστυπαλιά, το Θρακικό πέλαγος, τον κόλπο του μπαλκονιού του Αιγαίου, της Κύμης, εν τέλει παντού σε κάθε εσχαιά του τόπου. Όλα μα όλα θυσιάζονται στο βωμό αυτής της βιομηχανικής υπερανάπτυξης.

Όλα τα επιχειρήματα των αντιδρώντων απορρίπτονται θεωρούμενα ανεδάφικά, αστειότητες, αντιεπιστημονικά ενίοτε απλές ανοησίες ή ακόμη και προσκείμενα σε φασίζοντες πολιτικούς κλπ. Και σε τελική ανάλυση υποστηρίζουν ότι όλες οι αντιδράσεις συνοψίζονται σε δύο

---

¹ Οφείλω να επισημάνω ότι αυτές καθ' εαυτές οι διάφορες τεχνολογίες μπορεί να μην είναι από μόνες τους κακές ή εντελώς προβληματικές. Αυτό που τις μετατρέπει σε κάτι τέτοιο είναι η άπληστη και αντικοινωνική χρήση που κάνουμε.

θέσεις: αφενός ότι απλά δεν τα θέλουν στο τόπο τους (κάνουν μονίμως αναφορά στο σύνδρομο NIMBY) και αφετέρου λένε το μόνο που μένει είναι το αισθητικό ζήτημα. Δηλαδή πολύ απλά, ότι οι ανεμογεννήτριες δεν αρέσουν και γιαυτό γίνεται όλη αυτή η κατά τ' άλλα άνευ αξίας αντίδραση. Και με κάποια συγκατάβαση αφήνουν να εννοηθεί ότι αυτά δεν είναι σοβαρά πράγματα.

Ε λοιπόν ναι: Οι αντιδρώντες το λέμε ξεκάθαρα. Ναι δεν μας αρέσουν οι ανεμογεννήτριες και τα αιολικά πάρκα. Δεν μας αρέσουν γιατί χαλούν την ομορφιά του τόπου μας, χαλούν αυτό που οι γεωλογικοί αιώνες, η φύση και τα χέρια των προγόνων μας δημιούργησαν ψηφίδα-ψηφίδα στον μοναδικό αυτό τόπο. Ζήσαμε και άλλες καταστροφές και αλλοιώσεις: αστυφιλία, αποδάσωση,, παντελή έλλειψη χωροταξίας, μείωση των βιοτόπων και των περιοχών με φύση απρόσβλητη από τον άνθρωπο. Δεν μπορούμε να δεχτούμε και αυτή την καταστροφή, την μετατροπή των κορυφών βουνών και νησιών σε βιομηχανικές εκτάσεις.

Αν μας λέγατε ότι στα μέρη αυτά θέλετε να φτιάξετε μουσεία, σχολεία ή νοσοκομεία το ίδιο θα σας λέγαμε. Όχι, οι τόποι αυτοί πρέπει να μείνουν ως έχουν. Είναι πολύ μεγάλη η παρέμβαση και αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος στην χώρα μας και στην Ευρώπη γενικότερα, που δεν χωρά πλέον άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες με μεγάλη επίδραση στα σχετικά παρθένα ή εκτός μεγάλης οικονομικής δραστηριότητας φυσικά ή οικιστικά τοπία. Η προστασία και διατήρηση περιοχών της Γης εκτός ανθρώπινης δραστηριότητας ή τέλος πάντων με μειωμένη την ανθρώπινη δραστηριότητα είναι *conditio sine qua non* για ένα βιώσιμο και αειφορικό μέλλον. Και μέσα στις τρέχουσες συνθήκες της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης απαραίτητο μέτρο πρόνοιας για λιγότερες πανδημίες στο μέλλον που κατά βάσιν προκαλούνται από την υπερβολική εισδοχή των ανθρώπινων δράσεων στα φυσικά περιβάλλοντα.

Η Ελλάδα, χώρα ορεινή και αρχιπελαγική, είναι πολλαπλώς ιδιαίτερη οικοσυστημικά και πολιτιστικά. Αυτό έρχεται μέσα από τα βάθη του χρόνου και είναι έγκλημα να το αλλάξουμε ανεπίστρεπτα μέσα σε 2-3 δεκαετίες. Ο κόσμος δεν φτιάχτηκε μόνο για εκμετάλλευση και ο μετανεωτερικός άνθρωπος και οι κρατούσες παγκοσμιοποιημένες πολιτιστικές αντιλήψεις δεν μπορούμε να αφήσουμε να καταστρέψουν την ιδιοπροσωπία του τόπου μας, την ταυτότητα του είναι μας. ΟΙ ξερολιθιές που διατρέχουν τις πλαγιές των νησιών μας, οι αναβαθμίδες του εγκαταλελειμμένου αγροτικού τοπίου, οι καθαρές γραμμές του υψιπετών ορέων και του ορίζοντα των θαλασσών μας θέλουμε και πρέπει να μείνουν έτσι.

Γιατί τον κόσμο δεν θα τον σώσει η ανάπτυξη, η τεχνολογία ή πολύ περισσότερο οι ΑΠΕ. Τον κόσμο θα τον σώσει η ομορφιά (Φ. Ντοστογιέφσκι, *Ο Ηλίθιος*). Και αυτή είναι η βαθιά κοινή πίστη όλων εμάς που υπερασπιζόμαστε τα βουνά, τα νησιά και τις θάλασσες της Ελλάδας.

*Δικηγόρος

Imperial College Clean Power Professional Certificate

Επιμ/θείς στο ΕΚΠΑ στη Βιώσιμη Ανάπτυξη και το Περιβάλλον